

УДК [378.147:811.1] (4)

О. Ю. Кузнецова,

доктор педагогічних наук, професор,

(Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

У статті розглядаються питання підготовки вчителів іноземної мови в європейських країнах. Розкрито стан навчання іноземним мовам на основних освітніх рівнях. Охарактеризовані типи навчальних закладів, які забезпечують підготовку вчителів іноземної мови, структура та зміст підготовки. Виділені позитивні аспекти та проблеми підготовки вчителів іноземної мови. На основі порівняльного аналізу сформульовані положення, реалізація яких сприятиме забезпеченню більш високої якості підготовки таких спеціалістів в Україні.

Розширення міжнародних контактів у сучасному світі викликає зростання ролі і значення володіння іноземними мовами. Іноземні мови слугують як засобом комунікації, так і засобом встановлення і пізнання мовних та культурних норм, реалізації діалогу культур, розвитку взаєморозуміння та толерантності. Характерною рисою навчання стало визнання комунікації в різноманітних аспектах провідною функцією мови, а розвиток іншомовної комунікативної компетенції визначено як провідну мету навчання й вивчення іноземної мови. При цьому в основу розвитку комунікативних умінь покладено принцип навчального співробітництва, що підкреслює необхідність активної участі всіх суб'єктів навчального процесу в навчальній діяльності.

Реалізація завдання досягнення громадянами країни конкретних рівнів володіння іноземними мовами, визначеними в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, акцентує увагу на необхідності адекватної якісної підготовки вчителів іноземних мов для всіх рівнів освіти, на осучасненні і модернізації такої підготовки. Не секрет, що не дивлячись на досить значну кількість навчальних годин на рівні середньої освіти, ще й сьогодні багато хто з випускників не досягають рівня володіння іноземними мовами, визначеного в офіційних освітніх документах. Оскільки Україна прагне повноцінного членства в Європейському Союзі, важливим є ретельне вивчення та критичне осмислення досвіду організації навчання мов і підготовки фахівців даного напрямку в європейських країнах для прийняття практичних кроків щодо доведення вивчення і навчання іноземних мов у країні до рівня, що насправді дозволить громадянам України повноправно інтегруватись у європейську спільноту.

Метою статті є висвітлення досвіду організації навчання іноземних мов та аналіз особливостей підготовки вчителів іноземних мов у європейських країнах.

Короткий огляд стану навчання іноземних мов на різних освітніх рівнях дозволяє визначити, що на рівні дошкільної освіти, яка в більшості європейських країн не є обов'язковою, навчальна програма не передбачає вивчення дітьми іноземних мов. Водночас у деяких регіонах та окремих закладах дошкільної освіти рішення щодо навчання дітей іноземної мови приймаються на місцевому чи інституційному рівні, наприклад у Чеській республіці та в Іспанії. У ряді країн здійснюються пілотні проекти щодо перевірки слушності вивчення іноземної мови дітьми раннього віку (Австрія, Італія, Словенія, Іспанія).

На рівні середньої освіти вивчення іноземних мов є обов'язковим у всіх європейських країнах протягом певного періоду часу. Зазвичай вивчення іноземної мови діти починають у віці 9-10 років. Хоча в Болгарії, у деяких регіонах Бельгії та у Великій Британії, за винятком Шотландії, діти розпочинають вивчення іноземної мови, коли їм виповнюється 11 років. Навчальні програми включають цю дисципліну для вивчення, як правило, до терміну, який визначено як обов'язковий для навчання у школі. Інші іноземні мови для обов'язкового чи факультативного вивчення вводяться, коли діти досягають 12 чи 14 років. Утім простежується тенденція до введення іноземної мови на рівні початкової освіти як обов'язкової дисципліни для вивчення, наприклад у Франції або на добровільній основі у Великій Британії.

До того ж у початкових школах прагнуть залучати до викладання іноземних мов учителів початкової школи, щоб забезпечити викладання всіх предметів одним учителем (Норвегія, Австрія). Хоча в тих країнах, де надається вибір іноземної мови для вивчення, до викладання залучають учителів-фахівців з іноземних мов або вчителів із спеціалізацією з кількох предметів.

В останні роки в європейських країнах підготовка вчителів іноземних мов здійснюється закладами вищої освіти, оскільки країни послідовно реалізують політику забезпечення навчання іноземних мов на рівні вищої освіти. Однак в Ірландії, Італії та у Великій Британії вивчення іноземних мов у вищій освіті не є обов'язковим [1]. У більшості країн передбачено вивчення студентами однієї, двох або більшої кількості іноземних мов незалежно від їхньої спеціалізації. Студентам відкрито доступ до факультативного вивчення іноземних мов, крім того багато навчальних закладів пропонують

студентам курси з іноземних мов, результати навчання на яких не сертифікуються (non-accredited language courses). Оволодіти іноземними мовами студенти мають змогу на мовних відділеннях, у мовних центрах, в інших освітніх закладах, таких як Школи бізнесу чи економіки. У доповіді "Підготовка вчителів іноземних мов: розвиток у Європі" зазначено, що викладачі мов у вищих навчальних закладах зазвичай мають університетську освіту, утім мають недостатню підготовку з дидактики (general teaching) та методики викладання іноземних мов (language teaching) [2: 12].

Водночас у більшості європейських країн простежується нестача кваліфікованих учителів іноземних мов, що є наслідком того, що "старі" вчителі виходять на пенсію, а молодь залучити до цієї діяльності важко – через низьку заробітну платню та низьку престижність професії (Естонія, Латвія). У Болгарії, на Кіпрі, у Чехії, Естонії, Угорщині, Латвії, Литві, на Мальті, у Польщі, Румунії, Словачії, Словенії та у Великій Британії ця проблема є надзвичайно актуальною. У половині європейських країн учителі, які працюють у державних школах, є державними службовцями (Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Італія, Ліхтенштейн, Люксембург, Мальта Нідерланди, Польща, Португалія, Словенія, Іспанія). Часом кваліфіковані вчителі працюють за контрактом. У цьому випадку вони не є державними службовцями. У Франції, Іспанії, Люксембурзі та Італії процес отримання постійної посади викладача врегульовується за допомогою спеціального іспиту. У Румунії іспит мають складати вчителі і приватних, і державних шкіл, хоча вчителі державних шкіл не отримують статус державного службовця.

Статус, заробітна платня, умови роботи вчителів відрізняються в різних країнах. Учителі часто змушені працювати більше ніж встановлено без компенсації, а до того ж деякі змушені виконувати подвійне навчальне навантаження. У країнах, де вчителі є державними службовцями, до них ставляться з більшою повагою, утім це не завжди відбивається на рівні їхньої заробітної платні, хоча в цих країнах вони користуються певними пільгами. Так, у Франції вчителі отримують виплати на дітей, транспорт та за проживання в містах. У Великій Британії ті, хто приступають до педагогічної діяльності отримують значну суму грошей на початку своєї діяльності ("golden hello") та виплату від муніципалітету Лондона.

Деякі країни наполягають на випробному періоді, по закінченні якого вчителі-стажери мають представити певну роботу, або інколи скласти екзамени (Франція, Німеччина, Італія, Румунія, Швеція, Велика Британія). В Австрії та Німеччині проходження випробного періоду впливає на подальше здобуття статусу державного службовця. Водночас перспективи професійного кар'єрного росту для вчителів іноземних мов є досить обмеженими (Чехія, Данія, Фінляндія, Польща). Хоча такі фактори, як якість, тривалість роботи, бажання працювати у складних умовах, майстерність, участь у заходах щодо підвищення кваліфікації відіграють роль у Франції, Німеччині, Ліхтенштейні, Литві, Румунії, Словачії, Іспанії. Інколи тривалість роботи та участь у заходах щодо підвищення кваліфікації слугують зростанню заробітної платні, хоча це не є загальною нормою в усіх європейських країнах. В Ісландії, Латвії, Норвегії, Швеції, Великій Британії професійне просування можливе, але не регулюється на національному рівні.

Тож, можна зазначити, що щодо соціального статусу вчителя іноземної мови в європейських країнах існують реальні відмінності. Зіставляючи, утім робимо висновок, що проблема статусу вчителя, проблема нестачі вчителів, небажання молоді працювати вчителями, надмірне навантаження працюючих педагогів, низька заробітна платня, певні обмежені можливості кар'єрного росту є характерними рисами, що ускладнюють проблему забезпечення якісного викладання іноземних мов на провідних освітніх рівнях й в Україні.

Щодо організації підготовки вчителів іноземних мов, слід вказати, що європейські країни в цілому здійснюють підготовку вчителів з 30 іноземних мов, однак кількість мов, учителів з яких готують у різних країнах сильно варіюється. У всіх європейських країнах ведуть підготовку вчителів англійської, французької, німецької. За ними найбільш поширеними є курси підготовки вчителів італійської, іспанської та російської мов (їх навчають більше ніж у половині європейських країн). Найбільш широкий вибір щодо іноземних мов для вивчення при підготовці учителів іноземних мов пропонується в Австрії, Болгарії, Чехії, Фінляндії та Франції. Ряд країн заохочують студентів до вивчення принаймні однієї не широко розповсюдженої "європейської мови". Програми за такими курсами обирає лише незначна кількість студентів, але це дозволяє забезпечити реалізацію одного з провідних завдань європейської спільноти – забезпечення мовної багатоманітності.

У кожній країні діє власна система підготовки вчителів, що відбиває національні потреби, історію і традиції. Поряд з тим, з огляду на тенденцію інтеграції у вищій освіті, зокрема в Європі, у підготовці вчителів вводяться спільні моделі та запроваджуються зміни.

Як правило, в європейських країнах учителів іноземних мов готують університети або педагогічні коледжі. Однак у Франції таку підготовку проводять інститути, безпосередньо підпорядковані міністерству освіти (Institut Universitaire de Formation des Maitres). Ці заклади співпрацюють з університетами, але спеціалізуються на підготовці вчителів. У Великій Британії крім традиційних

схем отримання педагогічної кваліфікації в університеті чи коледжі, можна здобути педагогічну підготовку в групі шкіл або в одній якійсь школі. А викладачі, які працюють у Ліхтенштейні, здобувають підготовку в сусідніх країнах. У країнах, які намагаються подолати проблему нестачі вчителів, запроваджуються й інші схеми, такі як заочне навчання (part-time study) та дистанційне навчання.

Педагогічна підготовка може надаватися протягом здобуття студентами вищої освіти (undergraduate cycle) і після здобуття такої (postgraduate cycle). Ряд країн використовують обидві форми, інколи організація навчання залежить від того, до викладання в якому типі навчального закладу готується студент (at upper or lower secondary level). Курс навчання протягом здобуття вищої освіти триває 4-5 років, в Австрії та Бельгії – 3 роки. Курс педагогічної підготовки для тих, хто здобув вищу освіту, триває 1-2 роки.

Для того, щоб стати студентом в усіх європейських країнах необхідно подати сертифікат про шкільну освіту. Крім того, майбутні вчителі мають скласти вступний іспит. Ті, хто вирішують здобути педагогічну освіту після здобуття диплома про вищу освіту, мають бути спеціалістами з іноземної мови. Хоча деякі країни і окремі навчальні заклади проводять зарахування й осіб з іншою спеціалізацією на підставі спеціального інтерв'ю. За даними доповіді "Підготовка вчителів іноземної мови: розвиток у Європі", у країнах, у яких не існує проблеми нестачі учителів, конкурс на педагогічні спеціальності досить жорсткий (Франція) [2: 18].

Керівництво забезпеченням педагогічної освіти в більшості країн здійснюють міністерства освіти, дотримуючись законодавства. Поряд з тим у ряді країн міністерства освіти співробітничать з спеціальними органами, які контролюють процес підготовки вчителів і розробляють рекомендації щодо його покращення (у Великій Британії – це Агенція з підготовки учителів (Teacher Training Agency), в Угорщині – Постійний комітет з підготовки вчителів (Standing Committee of Teacher Training). Такі агенції тісно співробітничать з навчальними закладами з підготовки вчителів та школами. Дещо відрізняється ситуація в Німеччині через її федеративний устрій. Відповідальність за організацію педагогічної освіти покладено на Міністерства освіти і культурних справ 16 земель, а постійна конференція міністрів (Standing Conference of Ministers) намагається координувати діяльність у цій сфері на національному рівні. У багатьох країнах розроблено національні кваліфікаційні вимоги до тих, хто здобувають кваліфікацію учителя (Велика Британія, Болгарія) [3]. Фахівці зазначають, що, хоча визначення кваліфікаційних вимог слугує гарантією забезпечення якості та статусу вчителів у суспільстві, утім це є й певною перешкодою для їх мобільності, оскільки ускладнює підтвердження вчительської кваліфікації в деяких країнах, особливо там, де вчителям надано статус держаних службовців.

Провідні складові змісту навчання майбутніх учителів іноземних мов збігаються в європейських країнах, хоча існують і специфічні відмінності. Теоретична педагогічна складова включає вивчення педагогіки, загальної освітньої психології та соціології.

Загальною практикою є спеціалізація студентів з двох предметів: одна іноземна мова і будь-яка інша дисципліна, це може бути і друга іноземна мова (Австрія, Чехія, Данія, Німеччина, Угорщина, Італія, Латвія, Мальта, Румунія). У ряді ж держав вивчення другого предмету спеціалізації не є обов'язковим. Навчальні заклади заохочують студентів розпочинати вивчення другої іноземної мови (хоча й не всі). Вважається, що це надає можливість майбутнім учителям досягнути труднощі, з якими зустрічатимуться учні. Щодо комбінацій іноземних мов для вивчення, то тут існують певні обмеження. Так, якщо студент обирає для вивчення не дуже поширену іноземну мову, другою іноземною мовою в навчальному плані для нього буде англійська, французька або німецька мови. Заохочується і підтримується вивчення певної дисципліни на іноземній мові. Це надає змогу підготувати студентів до викладання певного предмету іноземною мовою і реально реалізовувати двомовне навчання (bilingual teaching). Крім того, в ряді європейських країн на національному рівні (Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Польща, Словенія) заохочується викладання курсів навчальної програми мовою, що вивчається. У інших країнах таке рішення приймається на рівні навчальних закладів. Дотриматися такої організації навчального процесу не завжди можливо, особливо, коли студенти вивчають кілька іноземних мов.

Усі студенти вивчають курси з історії, літератури, культури країни, мова якої вивчається. Обов'язковим компонентом мовної підготовки студентів є вивчення граматики іноземної мови. Курси лінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики також складають зміст підготовки майбутніх учителів. В усіх країнах студенти отримують підготовку з методики викладання іноземної мови – термін і обсяг такої підготовки варіюються, але проведене європейськими фахівцями вивчення засвідчило, що такі курси сфокусовані на підготовку до навчання, у центрі якого знаходиться дитина (learner-centred approach), та на реалізацію комунікативного підходу в навчанні мов. У ряді країн студентів залучають до проведення дослідницької роботи з методики викладання.

Сьогодні неминучим, необхідним і обов'язковим компонентом навчальної програми вбачається підготовка до застосування інформаційно-комунікативної технології (ІКТ). Такі курси включають поєднання даних про іноземну мову та інформаційно-комунікаційні навички й уміння. У Великій Британії, Литві, Чехії по закінченні навчання студенти мають скласти спеціальні тести на перевірку ІКТ-умінь. У деяких навчальних закладах Австрії та Італії для вчителів введено комп'ютерну ліцензію (European Computer Driving Licence). У цілому встановлено, що потреба обізнаності в ІКТ, здатність її використання у професійних цілях, є нагальною і однією з тих, що потребують першочергового розв'язання.

Особливістю навчальних програм з підготовки вчителів іноземних мов сьогодні є реалізація "Європейського виміру", що знаходить відображення у: визначенні мети і завдань підготовки вчителів; включенні вивчення європейської специфіки у змісті окремих дисциплін навчального плану; визнанні необхідності забезпечення реалізації рішень Болонського процесу та релевантних стандартів якості освіти; розробці навчальних курсів, що надають змогу отримання кваліфікації "вчитель" у кількох країнах; участі в європейських проектах і схемах забезпечення мобільності студентів; заключенні міждержавних та міжінституційних угод; розробці регіональних схем, що передбачають підготовку студентів у країнах-сусідах; законодавчому забезпеченні вивчення іноземних мов [2: 23].

Значну увагу в навчальних програмах приділяють соціокультурним та інтеркультурним аспектам, які торкаються міжкультурних стосунків у Європі, питань освіти національних меншин, підтримки мов національних меншин, рівних можливостей (Австрія, Велика Британія, Франція, Німеччина). Слушними аспектами такої підготовки вважаються виховання громадянськості, моральне виховання, політичне виховання.

Ще один важливий аспект підготовки вчителів іноземних мов – це можливість стажування в країні, мова якої вивчається. Зрозуміло, не всі країни і навчальні заклади здатні забезпечити такі можливості. Утім допомогу в отриманні грантів на навчання надають багато європейських програм (Socrates, Erasmus, Tempus), громадські та приватні організації (DAAD, PAD, the Soros Foundation, the Hungarian Scholarship Committee, Icelandic Student Loan Fund). Велика Британія, Франція, Німеччина, Іспанія беруть участь у програмах мовного помічництва (Foreign Language Assistant schemes). Тож, запровадження таких обмінів і пошуки можливостей для їх забезпечення активно заохочуються.

Практично у всіх країнах курс підготовки вчителів іноземної мови передбачає період педагогічної практики, термін якої різниться у різних країнах. Скрізь звертаються до періоду блочної практики. До педагогічної практики включаються й елементи мікрОВикладання, що організовуються у вищих навчальних закладах. У деяких країнах застосовують закріплення студентів за школами протягом усього періоду навчання в педагогічному закладі (Австрія, Велика Британія, Словачія, Норвегія). У Великій Британії програми педагогічної підготовки 2/3 навчального часу виділяють на проходження педагогічної практики у двох різних школах [3]. В Австрії студенти практикуються у 5 школах. У Словенії студенти проходять педагогічну практику після закінчення курсу навчання. У Фінляндії педагогічна практика поділяється на дві частини: пасивну (orientation practice) та активну (advanced). За отриманими даними період пасивної практики (спостереження) використовують у 14 з 32 обстежених країн.

Щодо післядипломної підготовки, згідно з існуючими даними вона позбавлена системності та регулярності і характеризується значним розмаїттям. Водночас вона є більш гнучкою та більш чутливою на зміни, що відбуваються. Післядипломна підготовка здійснюється університетами, педагогічними коледжами, іншими вищими навчальними закладами, культурними організаціями, проектами, що координуються Комісією Європейського Союзу (переважно Socrates та Lingua), асоціаціями викладачів, педагогічними інститутами (особливо у країнах східної і центральної Європи), асоціаціями "без кордонів", приватними фондами. У незначній кількості країн (Польща, Норвегія, Болгарія, Німеччина, Литва, Швейцарія, Велика Британія) функціонують спеціальні інститути, призначені для надання післядипломної підготовки. Провідні завдання післядипломної підготовки: модернізувати знання вчителів та познайомити їх з новими даними педагогіки, методики навчання, використання ІКТ; ліквідувати певні недоліки у власній діяльності, що їх відчувають учителі; слугувати засобом реалізації державних освітніх стратегій [2: 41]. За тривалістю курси післядипломної підготовки поділяються на короткі (від 1-2 до 10 днів) та довготермінові.

Характерні проблеми підготовки учителів іноземних мов у Європейських країнах такі: не існує угод на європейському рівні щодо акредитації і визнання різних педагогічних кваліфікацій, включаючи систему післядипломного навчання; не розроблено спільних настанов щодо підготовки вчителів іноземних мов; не достатньо співробітничать педагогічні навчальні заклади, школи, представники адміністративних органів освіти; недостатньо розвинене співробітництво між представниками адміністративних органів освіти на національному рівні та на рівні Європейського Союзу; існує потреба в покращенні мовної підготовки студентів, особливо за умови їх спеціалізації з

двох іноземних мов; необхідним є запровадження порівняльних курсів освітніх систем та методів навчання в Європі; більшої уваги потребує навчання методики викладання іноземних мов; є потреба в більш ефективній інтеграції теоретичної і практичної складових педагогічної підготовки; недостатньо розвинутою вважається практика укладання європейського мовного портфелю.

Європейські фахівці рекомендують: розробити Європейські стандарти підготовки вчителів іноземної мови; розробити спільну схему акредитації підготовки вчителів іноземної мови та визнання різних моделей підготовки на отримання статусу "кваліфікований учитель"; розробки потребує програма забезпечення якості на європейському рівні; необхідне створення системи підтримки підготовки фахівців цього напрямку, що забезпечила б визнання і тривалість трансєвропейських проєктів; має бути створена Європейська ресурсна служба, включаючи веб сайт для забезпечення матеріалами та інформацією викладачів та студентів; заохочувати запровадження надання подвійних кваліфікацій; налагодження більш тісного співробітництва між педагогічними закладами та школами-партнерами, між кафедрами педагогіки та мовними кафедрами; всі курси післядипломної освіти мають бути акредитовані на місцевому та національному рівнях; необхідне створення групи радників для координації ключових питань підготовки вчителів іноземної мови.

Укладачі доповіді для європейської комісії висловили переконання, що для реалізації завдання створення спільного європейського простору вищої освіти необхідне запровадження кваліфікації "кваліфікований учитель іноземної мови – європеєць", що надавала б можливість учителям викладати в будь-якій країні Євросоюзу [2]. Студенти мають досягати визначених стандартами рівнів мовної компетенції відповідно до їх кваліфікації. Має бути визначений статус ментора-європейця для осіб, що залучені до підготовки педагогічних кадрів. Студенти мають проходити педагогічну практику в кількох країнах, причому вони мають проходити й певну теоретичну підготовку в цих країнах. Фахівці мають здобувати підготовку для викладання більше ніж однієї іноземної мови. Важливою складовою підготовки має стати формування в студентів розуміння їх ролі як громадян Європи. Усі вчителі потребують спеціальної підготовки з ІКТ для забезпечення інтерактивного навчання іноземних мов. Має заохочуватись підготовка вчителів до двомовного навчання та проведення пілотних дослідних проєктів для покращення підготовки вчителів іноземних мов.

Рада Європи докладає значних зусиль для якісного посилення оволодіння іноземними мовами в країнах Європейського Союзу. Розробляються і реалізуються довготермінові програми мовної освіти. У різні роки приймалися резолюції щодо розв'язання цього завдання, які охоплюють як освітні рівні, протягом яких має проводитися навчання іноземних мов, так і питання підготовки вчителів іноземних мов [4; 5]. У цілому можна говорити про уважне ставлення та ретельну увагу європейських інституцій та представників сфери педагогічної освіти і мовної освіти, зокрема, до питань підготовки вчителів іноземних мов, визначення ролі і функцій володіння іноземними мовами в сучасному світі та підготовки кваліфікованих спеціалістів для реалізації поставлених завдань.

В Україні, яка прагне повноправного членства в ЄС, сфера підготовки учителів іноземних мов активно модернізується. Цей освітній напрям має власні суттєві досягнення, утім він не позбавлений і деяких проблем. З огляду на кроки, що здійснюються в країнах ЄС варто було б посилити роботу з приведення кваліфікаційних вимог до вчителів іноземної мови у відповідність до тих, що визначаються в ЄС; має бути модернізовано зміст підготовки вчителів з точки зору оптимізації поєднання теоретичної і практичної складових педагогічної підготовки, обов'язковим є посилення підготовки вчителів іноземних мов до використання ІКТ у навчальному процесі та включення курсів, що акцентували б європейський вимір у сучасній педагогічній підготовці; заохочувати і підтримувати підготовку вчителів з двох і більшої кількості іноземних мов та підготовку вчителів, які могли б викладати певну іноземну мову в поєднанні з іншими дисциплінами змісту навчання в початкових та середніх школах; налагодити та розвивати на державному та інституційному рівнях курси підвищення кваліфікації для вчителів іноземних мов (коротко- і довготермінові); проводити політику переконання в необхідності володіння кількома іноземними мовами в сучасному світі.

Серйозного подальшого вивчення потребують питання удосконалення змісту навчання учителів іноземних мов, підготовка студентів до роботи із учнями різних соціальних груп та носіями різних мовних груп, шляхи оптимального розв'язання існуючих проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Current Research into Language Teaching and Learning 1993–1995/ Ed. by P.Wright. – London: CILT, 1996. – 296 p.
2. The Training of Teachers of a Foreign Language: Developments in Europe / A Report to the European Commission Directorate General for Education and Culture/revised report / Michael Kelly, Michael Grenfell, Angella Gallagher-Brett, Diana Jones, Laurence Richard, Amanda Hilmarsson-Dunn / http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/doc493_en.pdf. – 89 p.
3. Grenfell M. Training Teachers in Practice. – Clevedon, Philadelphia, etc.: Multilingual Matters Ltd., 1998. – 187 p.

4. Resolution (69)2 on an Intensified Modern Language Teaching. – Strasbourg: Council of Europe, 1969. – 17 p.
5. Resolution of the Council of Europe (87) 18 on the Threshold Level for Modern Language Learning. – Strasbourg: Council of Europe, 1987. – 36 p.
6. Кузнецова О. Ю. Подготовка учителей иностранной речи в Великобритании / О. Ю. Кузнецова // Теоретические вопросы образования и воспитания. Сб. науч. работ. Вып. 14. – Киев: Издательский центр КДЛУ, 2001. – С. 149-153.

Материал надійшов до редакції 16.06. 2009 р.

Кузнецова О. Ю. Особенности подготовки учителей иностранных языков в европейских странах.

В статье рассматриваются вопросы подготовки учителей иностранного языка в европейских странах. Раскрыто состояние обучения иностранным языкам на основных образовательных уровнях. Охарактеризованы типы учебных заведений, обеспечивающих подготовку учителей иностранного языка, структура и содержание подготовки. Выделены положительные аспекты и проблемы подготовки учителей иностранного языка. На основе сравнительного анализа сформулированы положения, реализация которых будет способствовать обеспечению более высокого качества подготовки таких специалистов в Украине.

Kuznetsova O. Yu. Peculiarities of Training Teachers of Foreign Languages in European Countries.

The aspects of training of foreign language teachers in the European countries are examined. Teaching foreign languages at different educational levels is characterized. The types of education institutions providing courses for prospective foreign language teachers, the structure of training and curriculum are analysed. The advantages and drawbacks in the system of training teachers of foreign languages are outlined. The recommendations for the improvement of training teachers of foreign languages in Ukraine are made.